

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000458

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-03-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Томашевський Владислав Юрійович

2. Vladyslav Y. Tomashevskyi

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка підприємств та галузей національного господарства

Дата захисту: 13-04-2026

Спеціальність за освітою: Фінанси, банківська справа та страхування

Місце роботи здобувача: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 196

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.35.29, 68.01.75, 06.71.07, 06.75.13

Тема дисертації:

1. Ефективність виробництва продукції нішевих зернових культур
2. Efficiency of production of niche grain crops

Реферат:

1. Дисертацію присвячено дослідженню теоретико-методичних засад і практичних аспектів формування ефективності виробництва продукції нішевих зернових культур. Політико-економічні чинники, глобальні кліматичні зміни, достатній рівень насиченості ринку традиційних зернових культур, зростання попиту на органічну та безглютенову продукцію зумовлюють доцільність диверсифікації діяльності підприємств агробізнесу шляхом вирощування нішевих зернових культур, що крім економічного забезпечує ефекти в соціальній і екологічній площинах. У роботі вивчено і систематизовано підходи науковців до визначення сутності поняття «нішеві культури», що дозволило сформулювати власне бачення (розуміння) нішевих зернових культур як таких, що призначені для вузького сегменту споживачів, характеризуються невисоким рівнем конкуренції в галузі, володіють фітотермедіаційними властивостями і використовуються в сівозміні як попередники чи для пересіву загиблих основних культур. Систематизовано методичні підходи до

оцінювання ефективності виробництва продукції нішевих зернових культур, за результатами чого зроблено висновок, що їх підґрунтя формується системою інтегрованих показників, за допомогою яких ідентифікуються сильні й слабкі сторони функціонування господарського суб'єкта чи економічної системи загалом. У дослідженні проаналізовано рівень, динаміку і структуру виробництва продукції нішевих зернових культур в Україні. Виявлено, що скорочення впродовж останнього десятиріччя їх посівних площ і валових зборів обумовлено комплексом чинників: ризиками, пов'язаними з війною, нестабільністю цін, недостатнім рівнем розвитку селекції й насінництва, меншим порівняно з традиційними культурами рівнем врожайності та, як наслідок, нижчою доходністю з одного гектара, структурною неузгодженістю між ринковими умовами і аграрною політикою. Аналіз зовнішньої торгівлі нішевими зерновими культурами свідчить про значну динамічність обсягів експортно-імпорتنих операцій, що зумовлюється коливаннями кон'юнктури світового і внутрішнього ринків. Виявлено, що за всіма культурами, крім рису, зовнішньоторговельне сальдо в натуральних і вартісних показниках має позитивні значення. Виявлено, що невисокий рівень попиту на нішеві зернові культури на вітчизняному ринку зумовлений нерозвиненістю їх глибокої переробки. У зв'язку з цим у дисертації обґрунтовано впровадження дворівневої моделі виробництва біоетанолу і настінних акустичних панелей із міцелію біомаси цукрового сорго, а також виробництва вівсяного молока та печива з зерна вівса. Змодельовані сценарії є довгостроковими стратегічними інвестиціями, проектами з великим стартовим порогом, ефективними в економічній і, що важливо, в екологічній площинах. Так, зокрема, раціонально організоване за цими сценаріями виробництво біоетанолу сприятиме переходу від лінійної моделі використання ресурсів до забезпечення сталості й розвитку циркулярної економіки. Реалізація таких проектів обумовлюватиме сприятливу цінову кон'юнктуру на ринку цих культур, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню ефективності їх виробництва аграрними товаровиробниками. Розрахунок валової та чистої доданої вартості, створеної в межах проектів, свідчить про їхній потенціал у забезпеченні останньої. Загалом, отримані у процесі дослідження результати орієнтовані на забезпечення ефективності виробництва продукції нішевих зернових культур як стратегічного вектора диверсифікації агробізнесу. Обґрунтовано, що розвиток цього напрямку сприяє формуванню доданої вартості, що, своєю чергою, зумовлює зміцнення національної економіки і зростання її конкурентоспроможності, розвиток інновацій, зміцнення податкової бази, створення додаткових робочих місць тощо. Розроблені пропозиції направлені на створення потенціалу переведення нішевого зерновиробництва у площину рентабельного бізнесу, що, до того ж, забезпечить мультиплікативний ефект для національної економіки в цілому. Прикладна вага дослідження визначається можливістю використання його основних наукових положень, висновків і рекомендацій у діяльності суб'єктів агробізнесу з метою забезпечення ефективності їх діяльності, зокрема в економічному та екологічному вимірах.

2. The dissertation is devoted to the study of theoretical and methodological principles and practical aspects of the formation of the efficiency of production of niche grain crops. Political and economic factors, global climate change, a sufficient level of saturation of the market of traditional grain crops, the growth of demand for organic and gluten-free products determine the expediency of diversifying the activities of agribusiness enterprises by growing niche grain crops, which, in addition to the economic one, provides effects in both the social and environmental spheres. The paper studies and systematizes the approaches of scientists to defining the essence of the concept of "niche crops", which allowed them to formulate their own vision (understanding) of niche grain crops as those that are intended for a narrow segment of consumers, are characterized by a low level of competition in the industry, have phytoremediation properties and are used in crop rotation as predecessors or for reseeded of lost main crops. Methodological approaches to assessing the efficiency of niche grain crop production were systematized, based on the results of which it was concluded that their basis is formed by a system of integrated indicators, which identify the strengths and weaknesses of the functioning of an economic entity or the economic system as a whole. The study analyzed the level, dynamics and structure of niche grain crop production in Ukraine. It was found that the reduction in their sown areas and gross yields over the last decade is due to a complex of factors: risks associated with war, price instability, insufficient development of breeding and seed production, lower yield levels compared to traditional crops and, as a result, lower profitability

per hectare, structural inconsistency between market conditions and agricultural policy. Analysis of foreign trade in niche grain crops indicates significant dynamics of export-import operations, which is caused by fluctuations in the world and domestic market conditions. It was found that for all crops, except rice, the foreign trade balance in terms of natural and value indicators has positive values. It was found that the low level of demand for niche grain crops in the domestic market is due to the underdevelopment of their deep processing. In this regard, the dissertation substantiates the implementation of a two-level model for the production of bioethanol and wall acoustic panels from the mycelium of sugar sorghum biomass, as well as the production of oat milk and cookies from oat grains. The simulated scenarios are long-term strategic investments, projects with a large starting threshold, effective in the economic and, importantly, in the environmental plane. Thus, in particular, the rationally organized production of bioethanol according to these scenarios will contribute to the transition from a linear model of resource use to ensuring sustainability and the development of a circular economy. The implementation of such projects will determine a favorable price situation in the market of these crops, which, in turn, will contribute to increasing the efficiency of their production by agricultural producers. The calculation of gross and net added value created within the projects indicates their potential in ensuring the latter. In general, the results obtained in the research process are focused on ensuring the efficiency of production of niche grain crops as a strategic vector of agribusiness diversification. It is substantiated that the development of this direction contributes to the formation of added value, which, in turn, leads to the strengthening of the national economy and the growth of its competitiveness, the development of innovations, strengthening the tax base, creating additional jobs, etc. The developed proposals are aimed at creating the potential for transferring niche grain production into a profitable business, which, in addition, will provide a multiplier effect for the national economy as a whole. The applied weight of the study is determined by the possibility of using its basic scientific provisions, conclusions and recommendations in the activities of agribusiness entities in order to ensure the efficiency of their activities, in particular in economic and environmental dimensions.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Мірзоева Т. В., Томашевський В. Ю. Аналіз сучасного стану виробництва нішевих зернових культур. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2023. № 15. С. 99–109.
- Мірзоева Т. В., Томашевський В. Ю. Обґрунтування доцільності розвитку виробництва нішевих зернових культур. Економіка і регіон. 2023. № 1 (88). С. 17–23.
- Томашевський В. Ю. Аналіз сучасного стану та економічної ефективності виробництва гречки як важливої нішевої зернової культури. Економіка та суспільство. 2024. № 65.
- Томашевський В. Ю. Розвиток виробництва вівса та проса як перспективних нішевих зернових культур України. Підприємництво та інновації. 2025. № 36. С. 34–41.
- Томашевський В. Ю. Виробництво продукції нішевих зернових культур в Україні: рівень розвитку та економічна ефективність. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія Економіка. 2025. № 3. С. 123–128.

Наукова (науково-технічна) продукція: теоретичні засади нішевого зерновиробництва в частині уточнення дефініції «нішеві зернові культури»

Соціально-економічна спрямованість: організаційно-економічні аспекти забезпечення екологоекономічної синергії при виробництві продукції нішевих зернових культур на основі використання їх біологічних особливостей, зокрема через використання методу фітомайнінгу при виготовленні біоетанолу з цукрового сорго

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0225U002892

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мірзоева Тетяна Володимирівна
2. Tetiana V. Mirzoieva

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0034-6138

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черевко Ірина Василівна
2. Iryna V. Cherevko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8411-6136

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Код за ЄДРПОУ: 00492990

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височанська Марія Ярославівна

2. Mariia Y. Vysochanska

Кваліфікація: д. е. н., с.д., 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2116-9991

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроєкології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ільчук Микола Максимович

2. Mykola M. Ilchuk

Кваліфікація: д. е. н., професор, член-кор., 08.07.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5129-6110

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степасюк Людмила Михайлівна

2. Liudmyla M. Stepasiuk

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.06.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7258-9243

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Байдала Вікторія Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Байдала Вікторія Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Боярчук Сергій Васильович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна